

conspergit, pristinæ subito formæ illam restituit; quam ad sacramenti altaris frequentationem adhortans, hanc ei illusionem obtigisse dixit, quia scilicet Christi Corpus per quinque septimanas recipere neglexerat.

8. — B. Algerus de vitio carnis, huic Angelorum pani summe contrario, tractans, sequentem proposito nostro peraccommodum format discursum¹: « Hæc pestis, præ ceteris vitiis est natura familiarior, eo ad cavendum difficilior; quia cum repellitur, nolenti se ingerit importuna, cum admittitur, volenti incumbit blande onerosa et dum sic sensim infundit amorem suum, prorsus extirpat amorem cœlestium. Sed q id e contra faciendum, ne pereamus? Angelicam in terris vitam ducamus; » cuius dicendæ modum præstantissimum ait esse communionem frequentem, dicens: « Quatenus castitatis munditia, corde et corpore Christi simus munditiæ conformes, ne cœlesti alimonia indigne reficiamur, simus spe et conversatione cœlestes; quia panis Angelorum non nisi angelicæ vite est stipendum. » Quo fine ingeniosam adducere lubet, quam S. Ambrosius instituit observationem² circa illa Lucæ de filio prodigo tractantis verba³: *Facta est famæ valida in regione illa et ipse cœpit egere, imo tanta laborare fame, ut cuperet implere ventrem suum de siliquis, quas porci manducabant et nemo illi dabat: in se autem reversus dixit: quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereo? surgam et ibo ad patrem meum: vita autem hujus degeneris filii adeo carnalis erat, ut dissipaverit substantiam suam vivendo luxuriose, cœperitque egere; ubi S. Ambrosius ait⁴:* « Egere ideo cœpit et famem pati, quia nihil prodigæ satis est voluptati; semper famem patitur sui, qui alimentis perpetuis nescit impleri. » Quisquis enim hujus cibi cœlestis nauseam et repugnantiam patitur, libidini in prædam cedat, necesse est et quantavis delectatione fruatur, illa tamen satiari nequit. At vero quodnam est ad hunc ignem in lascivis extinguendum remedium? nimurum panis illis proponatur Angelorum, hujusque in illis excitetur famæ et desiderium, glandium vero, id est, delectationum venerearum horror imprimatur. Unde S. Doctor ait: « O Domine Jesu! a nobis auferas siliquas et panes tribus, tu enim dispensator in domo es Patris. »

9. — Nescio, an aliquando ad hoc vos reflexeritis, quod cum Salvator noster alias in tot occasionibus obviis exemplo suo nos docuerit, ne soli cum sola muliere unquam conversemur, nihilominus quando mulier adultera ad eum adducta fuit. S. Joannes de ipso ita scribit⁵, *et remansit solus Jesus*

¹ B. ALGER., l. de Sacr. alt. — ² S. AMBR., l. VII in Luc. — ³ LUC., XV, 15. — ⁴ S. AMBROS., ubi supra. — JOAN., VIII, 7.

*et mulier in medio stans. Porro Samaritana ad eum in loco publico juxta puteum sedentem accessit, ad quem omnes civitatis incolæ aquam hauriendi causa solebant accedere et in quo ab unoquoque videri et audiri poterat; Magdalena quoque pœnitentem in domo Pharisæi recipere voluit, ubi multi invitati convivæ præsentes erant; cur igitur hie solus cum hac adultera sola morari voluit? tametsi enim verum sit, quod lux Solis non inquietur, licet radios suos in terra sordes extendat, nullumque fuerit periculum illi qui *candor est lucis æternæ et speculum sine macula*, nihilominus exemplum istud non videbatur mundo adeo salutare, sed malam facile inducere poterat consequentiam, quia *remansit solus et mulier*. Respondet quidam egregius vitæ spiritualis Magister, incarnatam Sapientiam per hanc actionem ostendere voluisse, quanta efficaciam et virtutis sit præsentia ejus corporalis ad extinguendum in aliis concupiscentiæ incendium, siquidem in tam brevi temporis mora, per divinum suum consortium adulteram hanc ab infirmitate sua carnali adeo perfecte sanavit, ut illam velut aliam quamdam Magdalena semper puram et castam in domum suam remiserit, dicens: *Vade et jam amplius noli peccare. Voluit insuper per hoc factum innuere, quod quando servitium Dei, salus animarum, nostrique convenientia, ministerii id exigit, hoc sacramento armati et fortificati præsentia Christi corporali, cuivis periculo secure obviam ire possimus, remansit solus, etc.**

10. — Enim vero summa rei in eo consistit, quod Eucharistiam hanc stimulos carnales reprehendi efficaciam habere minime sufficiat, nisi nos quoque ad illam accedentes eidem efficaciæ correspondeamus, curando, ut ab omni turpi macula alieni et purificati simus, nam ut S. Thomas a Villanova ait⁶: « Oportet accedentem mundum gestare cor ab omni malitia et mundum corpus ab omni luxuria, ut sit sanctus corpore et spiritu. » Idem quoque documentum in libro qui titulus: *De corpore et sanguine Domini*, nobis in hæc verba tradit S. Paschasius⁷: « Exerce te in castitate, quoniam hic sanguis nihil magis diligenter git, quam in Christo virgines. » *Ex opere quidem operato flamas in nobis impuri extinguit amoris, nihilominus ex opere operantis nostram pariter exigit cooperationem, vultque, ut inordinatos et lascivos seponamus affectus, a lubricis nos sequestremus conversationibus, corpusque recalcitrans jejuniis maceremus et castigationibus; ideoque forsitan Dominus agnum manducari voluit assatum, non lixum, aut quocumque alio modo preparatum, cuius præcepti proinde mysterium ita explanat, a figura ad figuratum, ab Agno, inquam, paschali ad Eucharisticum transiens S. Eligius⁸:* « Sic istius carnes

⁵ S. THOM. A VILLANOV., conc. 3 de sacr. — ⁶ S. PASCH., l. de Corp. et sang. Dom. — ⁷ S. ELIG., Nov.

« assas comedamus, » inquit hic sanctus, « ut percepulti sacramenta corporis ejus, ab omni fluxu concupiscentiæ carnalis nos emundemus. » Quod idem mysterium his verbis insinuat Albertus Magnus dieiens⁹: « Nec crudum, nec coctum aqua sumitur, sed tantum assum igni; crudum enim cor, quod nulla decoctione pietatis et charitatis ab humore concupiscentiæ est transmutatum, elixum est aqua, quod aqua fervens concupiscentiæ mundanæ interius ab omni pietatis amore destituit. Assa igni intus sunt humida, et exterius secca sunt per propriæ carnis mortificationem. » Quam doctrinam ante omnes alios sanctus nobis tradidit Cyprianus, dum ait¹⁰: « In veru crucis, boni odoris assatio omnem excoquat carnalium sensuum cruditatem. »

11. — Alium quoque Agni paschalis manducandi ritum, in hæc verba legitur præscripsisse Deus¹¹: *Edent carnes istas assas igni cum lactucis agrestibus*; cuius ceremonia mysterium idem pandit S. Eligius, dum ait¹²: « Lactuca agrestis valde amara est, et in viris luxuriam reprimit, significat autem hoc, ut quando ad corpus Christi, qui verus est agnus, sumendum accedimus, refrænata luxuria, servetur cordis et corporis munditia. » Iterum agnum renibus præcinctis manducare jubentur: *Sic autem comedetis, illum: renes vestros accingetis.* Quod præceptum S. enucleans Bernardinus, ait¹³: « In renum accinctione duo comprehendere, abjectionem immunditiæ, et exemplum bonum mnnditiæ, » cui glossæ illa consentit S. Elegii doctrina inquietis¹⁴: Id est, delectationes noxiæ, et carnalium desideriorum fluxa restringamus. » Quæ expositiones cum illa concordant S. Gregorii, dicens¹⁵: « Quid in renibus nisi delectatio arnis accipitur? unde Psalmista ait: *Ure renes meos.* Si enim voluptem libidinis in renibus esse uesciret, eos uri nimine petisset, qui ergo Pascha comedit, habere renes accinctos debet, ut voluptates edomet, carnem a luxuria restringat. »

12. — Miraculosa quoque panum in deserto multiplicatio Eucharistiam figurabat, vi cuius proinde Christus ad populum præsentem variis iustiendi sermonis desumpsit materiam. Notandum autem, quod Salvator inter alia dixerit¹⁶: *Facite homines discubere.* Ubi immediate Evangelista subnectit: *Erat autem fœnum multum in loco.* Ast cur, obsecro, convivium hoc super fœnum institui voluit? Respoudet Rupertus Abbas¹⁷: *Super fœnum, id est, ut reprimant vitia carnis.* Siquidem verissima illa est sententia, qua dicitur: *Omnis caro*

⁹ ALB. MAG., de Euchar., dist. 2. — ¹⁰ CYPR., S. in Cœna Dom. — ¹¹ EXOD., XII, 8. — ¹² S. ELIG., ib. — ¹³ S. BERN., t. II, s. 57. — ¹⁴ S. ELIG., ib. — ¹⁵ S. GREG., h. 22 in Evang. — ¹⁶ JOAN., VI, 10. — ¹⁷ RUPERT. ABB., I. VI in Joan.

fœnum. Unde et Beda inquit¹⁸: « Discubat super fœnum, voluptates carnis edomet, quisquis panis vivi cupit suavitate refici. »

13. — Quod equidem mysterium subesse creditis, quod Salvator noster sacratissimum corpus suum, in pœnissima 33 annorum Iliade prope exenteratum, post mortem tanta cum sollicitudine, et cura voluerit honorari? circumstantiam advertite operationum: ante siquidem suum nec dum in Eucharistia Ecclesie consignaverat corpus, id quod præstit in ultima Cœna. Postquam igitur illud idem in passione sua Patri æterno obtulisset sacrificium, ipsum honore et venerazione affici a Synagogæ principibus, scilicet a Nicodemo et Josepho ab Arimathea multis cum obsequiis sepeliri, novo tumulo includi, pretiosisque aromatibus condiri voluit; qua de re Drogem Ostiensem audire placet, dicentem¹⁹: « Tales sepulturae suæ ministros amabat Jesus, qui corpus ejus audaciter eripiant, de potestate tenebrarum et sibi vendicent, et sciat unnsquisque vas suum possideri in sanctificatione, et honore, ligantes illud castitatis legibus. » Pergit idem ulterius, et ex myrra et aloë, quibus corpus Christi mortuum conditum fuit, sequentem ad nostrum proiectum infert moralitatem: « A verium putredine conservantes, » inquit, « per mixturam myrræ, et aloës: sunt enim hæ species amaræ quidem, sed corruptelam removentes, quoniam laboriosa quidem est castigatio carnis, sed aliter neque mens neque ipsa caro servatur imputribilis. »

DISCURSUS XVII.

PANIS EUCHARISTICUS NOS CORROBORANDI VIM HABET, NE CADAMUS, ET UT IN BONO PERSEVEREMUS.

IDEA SERMONIS. — 1. Panis Eucharisticus confirmat cor hominum, ad malum vitandum. — 2. Quid designet agnus comestus cum baculis in manibus. Eucharistia est baculus, cui secure inniti possumus. — 3. Notabilia historia applicata S. Sacramento Eucharistiae. — 4. S. Eucharistia stabilis nos et confortat in bono. — 5. Facit etiam nos perseverare in bono. — 6. S. Theresia ex eo confortata fuit ad aggredendum ardua. — 7. Multi in via Dei deficiunt, defecti hujus divini cibi. Caveant fideles, ne pudor illos ab hac mensa retrahat. — 8. Multiplices fructus digne communicantium. — 9. Continuatio eorumdem fructuum.

Panis cor hominis confirmet. Psal. ciii, 13.

1. — Regius Propheta cui sublimiora Ecclesiæ mysteria divinitus revelata fuere, die quadam absorptus in extasim prædixit²⁰: *Ut educas panem de terra et vinum lætitias cor hominis, exhibaret faciem in oleo*

¹⁸ VEN. BED., ib. — ¹⁹ DROG. HOST., de Sacr. Domini Pass. — ²⁰ Ps. ciii, 14.

et panis cor hominis confirmet; quæ verba adeo clare ad Eucharistie institutionem allusere, ut de iis vere dici possit, quod habeant tot sacramenta, quod apices; et quidem in primis Psalmista ait: *Ut educas panem de terra*; id est, ut S. Hieronymus exponit¹; « a terreno corporis agro, quem a nobis assumpsit, « mysterium proferens celestis panis, et poculi « salutaris, quo reficiatur Ecclesia; » vel etiam ut Hugo Cardinalis declarat²: « Panem, de quo Joannis vi, « *Ego sum panis vivus qui de Cœlo descendì*; ut educas de terra, de qua in Psalmo lxxxiv « Benedixisti Domine terram tuam, id est, de B. « Virgine; et vinum lœtificet cor hominis, id est, « sanguis ejus, de uva corporis ejus expressus in « toreulari crucis. » S. Augustinus verba illa: *Et vinum lœtificet*, etc. ad calicem Eucharisticum in specie vini consecratum alludere, dicit³, de quo Psalmista ait⁴: *Catix meus inebrians, quam præclarus est?* Sequitur: *Et exhilarat faciem ejus in oleo*: spiritualiter autem, ut Carthusianus inquit⁵: « *Ex hilaratur facies*. Id est, mens in oleo, id est, in unctione seu gratia Spiritus Sancti; » hoc enim sacramentum Eucharistia nuncupatur, id est, bona gratia, quia illo mediante gratiis cœlestibus impinguatur anima nostra. *Et panis cor hominis confirmet* id est ut S. Augustinus exponit: « Christus, qui est panis, qui de cœlo descendit. Etenim panis manus nostris subactus, et pistus, » inquit idem S. Doctor, « nostrum quidem stomachum confortat et corroborat; at vero panis de quo David loquitur est alias panis, qui cor confirmat, ideoque panis est cordis. » S. Hieronymus proinde super illa verba S. Matthæi: *Cœnantibus autem illis, accepit Jesus panem*, inquit⁷: « Assumit panem, qui confert cor hominis, ad verum Paschæ transreditur sacramentum. » Considerandum quoque, Psalmistam non dicere, quod panis hominem confirmet sed cor hominis corroboret, ut hoc loquendi modo divinum hunc panem totum hominem interiore et exteriore corroborare insinuet. Cor enim in corpore, est omnium operationum nostrarum primum mobile, et principium vitæ, viva quoque calor, et spirituum vitalium scaturigo, et arteriæ pulsus, et respirationis præcipuus auctor, ac proinde vigore suo totum corpus, quantumcumque est, in vigore suo conservat, sicut e contra corpus per languorem cordis in omnibus membris suis languet et tepescit: eosdem igitur effectus, quos cor in corpore humano operatur, Eucharistia quoque in corde nostro spiritualiter producit, quia *panis cor hominis confirmat*. Unde S. Hieronymus ait⁸: « Ipse panis, ipse corda nostra confirmat, qui descendens de Cœlo, tribuit vitam mundo. »

2. — « Confirmet, » scilicet ut Hugo Cardinalis

¹ S. HIER., ib. — ² HUGO CARD., ib. — ³ S. AUG., ib. — ⁴ PS. XXII, 5. — ⁵ D. CARTH., ib. — ⁶ S. AUG., ib. — S. HIER., in C. XXVI Matt. — ⁸ ID., ib.

ait¹: « ad malum vitandum, » natura enim nostra semper declinat ad malum, teste Apostolo, qui ait²: *Quod nolo malum, hoc ago*. Ecce tibi igitur antidotum, et præservativum de quo nobis pietas divina prospexit, videlicet, panem hunc Eucharisticum, qui cor hominis ad malum vitandum confirmet. Quoniam mysterio a Deo præceptum fuisse existimatis, ut Israelitæ baculum in manib[us] tenentes agno se paschali reficerent: *Sic autem comedetis illum, tenentes baculum in manibus?* potius illis in procinctu ad proficiscendum in terram promissionis constitutis, atque ab Ægyptiis hostiliter agitatis, præcipiendum fuisse videtur, ut manus ense, pedes vero calcaribus armarent Nazianzenus mysterium hoc explicans, inquit: « *Hic lex fulcientem baculum tibi præscribit, nec ubi animo titubes, cum sanguinem Dei, et passionem audis, et impie corrucas.* » Verumtamen clarius dicere possumus, quod sicut baculus debilitatem nostram sustentat, nec corrueamus, eodem modo quamdiu viatores sumus, Deus, qui cognovit figuratum nostrum de hoc nobis viatico providit, ut eo confortati in pedibus sustentemur, quia *panis cor hominis confirmat*; unde Nazianzenus hominem sacra communione refectum, his verbis alloquitur: « *Innixus sta firmus et stabilis, atque ita comparatus, ut nulla in re quatioris ab aduersariis.* » S. Cyrillus Alexandrinus proinde de Eucharistia dicit³: « *Pietatem corroborat, perturbations animi extinguit, ab omni nos erigit casu.* » Porro domus vetusta semper aliquam minantur ruinam ac proinde cum S. Apostolus de hoc corpore nostro dicat: *Scimus quoniā si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur; Job quoque nos domos luteas inhabitare dicat, idem quoque Apostolus, corruptam naturam nostram veterem hominem appellat*⁴, supremus ille Artifex, de quo dicitur, *ipse fecit nos, et non ipsi nos novam quondam inventionem excogitavit, qua semetipsum nobis in pane Eucharistico in alimentum nostrum reliquit, ut per hoc in pedibus constanter sine metu ruinæ conservemur: Panis cor hominis confirmat.*

3. — Anno 528 cum civitas Antiochena borrendis terræ motibus quateretur⁵, multæque inde domus corruerent, Deus cuiusdam viri religiosi animo inspiravit ut civibus suaderet ut hæc verba portis civitatis inscriberent: *Christus nobiscum statu*. Quibus verbis foribus civitatis inscriptis, mox omnis terræ motus cessavit: unde sequens indissoluble formare possumus argumentum: si hæc verba ad sustentandum domum muros, ne ex terræ motu caderent, tantæ efficacæ fuerunt, quanto magis quilibet Christianus, sumpio hoc sacramento, ab omni ruina securus esse poterit, quippe qui ejus-

¹ HUG. CARD., ib. — ² ROM., VII, 49. — ³ EXOD., XII, 11. — ⁴ NAZIANZ., OR. 42. — ⁵ S. CYRILL. ALEX., I. IV in Joan. — ⁶ II COR., V, 1. — ⁷ JOB, IV, 19. — ⁸ ROM., VI, 6. — ⁹ BAR., AN. 528, N. 21.

inter alios divini hujus cibi effectus, sequentes quoque recenset¹: « Roborat, » inquit « mentem et quodammodo carnem; mentem, ut persistat in bono; carnem, ne ruat in malum. Roborat mente, ut persistat et crescat in bono, nam per hoc, quod mens per gratiam conjungitur in sacra communione Christo, spiritualis ejus vita robatur, et confirmatur sicut corpus roboratur per cibum. » Idem quoque in articulo III, cap. III, ejusdem sermonis subnectit, dicens²: « Facit hoc sacramentum perseverare in via Dei usque ad finem vitæ. Omnes virtutes sine perseverantia contra vitium pugnare possent, sine perseverantia autem vincere nequaquam possunt. Cum igitur hoc sacramentum in itinere Dei roboret et consequenter firmet ex consequenti sequitur, quod per illud anima perseveret. »

4. — Albertus Magnus textum illum S. Pauli adducens, in quo ait: *Optimum est gratia stabilire cor*, sequentia verba scribit³: « *Gratia cor stabilit, et confortat ad hoc, quod in bono divino permaneat: hoc autem specialiter hæc gratia facit: adducitque versiculum illum sœpe a nobis præpetitum Panis cor hominis confirmat*, et subdit: « *Ex debilitate enim hominis homo hac gratia destitutus nutat, et vacillat, se ipsum tenere non valens, hujus gratiae medicina destitutus; et diu nutaverat Paulus ut sicut dicitur, Act., cum accepisset, gratiæ hujus cibum, confortatus est.* » Thomas de Kempis de hoc sacramento disserens, pariter ait⁴: « *Proni sunt sensus hominis ad malum ab adolescentia sua, et nisi succurrat divina medicina, habitur homo mox ad pejora; retrahit ergo S. Communio a malo, et confortat in bono.* » Similiter S. Franciscus de Sales in Epistola quadam ita scribit⁵: « *Per experientiam xxiii annorum quod in servitium animalium collocavi, manibus quasi palpare potui, quam potens sit virtus divini hujus sacramenti ad confirmandum animas in bono, et liberandas a malo, easque spiritualiter consolandas, et ut uno verbo dicam, in hoc mundo deificandas, dummodo viva fide, convenienter puritate, et devotione frequentetur.* »

5. — *Cor hominis confirmat*, scilicet ut Hugo Cardinalis ait⁶: « *ad bonum faciendum* » Qui idem considerat, quod in oratione Dominica, postquam a Deo petimus: *Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, et in terra*, mox ut hunc effectum consequi valeamus, edociti simus petere sacratissimum dominici corporis Sacramentum, dicendo: *Panem nostram super substantiam da nobis hodie quasi dicamus, ut tuam possimus facere voluntatem, confirmata corda nostra pane tui corporis.* » S. Bernardinus

¹ S. BERN. SEN., T. II, S. 56. — ² ALBERT. MAGN., DE EUCH., D. I. — ³ TH. DE KEMP., I. IV, C. 4. — ⁴ S. FRA. DE SALES, I. II. — ⁵ HUG. CARD., ib.

⁶ S. BERN., T. I, S. 56. — ⁷ IDEM, ib. — ⁸ LUC., VIII, 15. — ⁹ S. AMB., I. VI in Luc.

modi subjacetis m^{al}o: Ecce panis cor hominis confirmans. Morbum vestrum subtiliter detexit Salmeron, dum ait¹: « Quidam timore quadam vano ducti, a mensa Christi fugiunt; cogitant enim ac metuunt, qualis de ipsis sermo in aures populi spargendus sit, et quod vulgi fabula sient, si ad mensam Domini frequentius accedant: » hæc namque unica est dæmonis deceptio, ut nos a convivii hujus, quod unicum est in via Dei perseverandi omnesque mundanos calcandi respectus remedium, frequentia avellet. Ejusdem aliquando farinæ fuit Nicodæmus, qui Christum allocuturus, dum publicum ejus discipulatum per tempus aliquod ex verecundia subterfugeret, nocte ad ipsum venit: verum enim vero quod subesse mysterium creditis, ut quæ vivum profiteri erubuerat, eumdem veluti infamem latronem, tanta cum ignominia in cruce mortuum, coram infinito populo confessus, de patibulo deposuerit? differentiani notate temporis, ante siquidem Christus suum nec dum in Eucharistia sacraissimum dispensaverat corpus; quod ubi pridie fecisset, tantam ex eodem virtutem roburque hausit, ut omnem subito deposuerit Nicodæmus mundi respectum. Cujus fidelissimum in labore socium, discipulum pariter primitus occultum, scilicet Josephum ab Arimathia, sub eodem stemmate nobis exhibet S. Chrysostomus, dicens²: « Inspice hujus viri fortitudinem, in mortis enim periculum se tradidit, inimicitias ad omnes assumens per benevolentiam Christi, et non solum audet corpus Christi petere, sed et sepelire, » qui sanctus Christi discipulus plurimos utique, qui communionem publicam erubescunt, condemnabit: cui infeli hominum forti, ne et tu annumereris, o Christiane, Petro Cellensi, obsequere dicent³: « Sanguinem pro sanguinem repone, scilicet profuso in a^ra crucis, effusum in rubore confessionis. » Si namque Salvator tuus suo te sanguine potat, ut tibi in virtute illius gloriam donet æternam, quam justum, quamque æquitati consentaneum fuerit, ut tu pariter in tanti boni recognitionem, aliqua saltem sanguinis tui stilla vultum tuum contingat, meritorie dictam perferendo erubesceremus.

8. — *Panis cor hominis confirmat.* S. Bruno hæc interpretans verba, ita discurrit⁴: « Panis vivus qui de cœlo descendit, sacramentum scilicet Dominicæ corporis, confirmat in omni perfectione cor, id est, animam hominis uniuscujusque digne suscipientis Sacramentum hoc, » ex quo in omnes, quotquot digne ipso fruuntur, immensa redundant utilitas, dicente S. Thoma de Villanova⁵: « Fructus uberrimus pie accendentibus præstatur; illuminatur intellectus, inflammatur animus, impinguatur affectus, excitatur gustus, vivificatur sensus,

¹ SALM, t. IX, tr. 42. — ² D. CHRYS., h. 86 in Matt. — ³ PETR. CELL., de Pœnit. — ⁴ S. BRUNO, ib. — ⁵ S. THOM. DE VILL., de Sacr.

« purificatur spiritus, virtutes augmentur, dona cumulantur, gratiae multiplicantur, et omnium denique honorum spiritualium plenitudo in ejus participatione possidetur. » Scitisne, qualiter Deus in Ezechiele panem hunc nuncupari⁶? *baculum panis*; et apud Psalmistam⁷, *firmamentum panis* quia scilicet, ut S. Hieronymus discurrit⁸: « Nihil ita vescentis animum roborat, quomodo panis vitæ de quo scriptum est: *Et panis confirmat cor hominis.* » Cujus novum eumque compendiosum fructuum cumulum exhibit S. Carolus Borromæus dicens⁹: « Gratiam in animam influit, cum pure et sancte sumitur, animam alit atque sustentat; vires animæ addit, efficitque, ut spiritus divinarum rerum delectatione magis commoveatur, virtutibus augeatur, ac divine corroboretur. »

9. — Regius Propheta David olim lamentabatur, dicens¹⁰: *Percussus sum ut foenum, et aruit cor meum.* Sed unde putas, in viro hoc sanctissimo Deoque pleno hæc procedebat ariditas? quia scilicet *oblitus sum comedere panem meum.* Sed de quo pane Propheta hic loquitur? Aut vero, ut Cassiodorus querit, quomodocum poterat de omissione conqueri panis corporalis, qui se jejuniis gaudebat affligi? Nimirum in spiritu propheticō fideles doceri, et hortari voluit, quod causa propter quam spiritus, et devotionis penuria laborant, et nonnumquam in virtutibus vacillant, sit, raritas communianis, seu quia raro ad divinum hunc panem sumendum accidunt. Audiamus B. Laurentium Justinianum, de eo qui in Communione sumenda frequens est, his verbis loquentem¹¹: « Ex quo ferventior in dilectione, fortior in labore, promptior in opere in tentatione prudentior, sollicitior in virtute, in administratione alacrior, nec non et in ipsius frequentatione efficitur ardenter. » Alibi quoque de Eucharistia diffuse discurrens, idem hoc tangit argumentum, scilicet quo humana debilitas corroboretur, ut magis ad perfectionem passibus properare possit¹²: « Frequentatur, » inquit, « in Ecclesia, ut justis gratiam, peccantibus veniam, debilibus robur, lætitiam moestis, diligentibus exultationem, nem, nutantibus spem, credentibus pacem, victoriā certantibus, captivis libertatem, atque defunctis conferat requiem. » S. Bonaventura quoque multa ab hoc pane derivantia bona recenset, dum ait: « Peccatorum remissio, fomitis mitigatio, mentis illuminatio, interior refection Christi, et corporis ejus mystici incorporatio, virtutum robur, contra diabolum armatio, fidei certitudo, spei elevatio, charitatis excitatio, devotionis augmentatione, et Angelorum convivatio. » Idem quoque seraphicus doctor alibi auctoritatem adducit D.

¹ EZECH., IV, 16. — ² Ps. civ, 16. — ³ S. HIER., ib. — ⁴ Act. Eccl. Mediol., 512. — ⁵ Ps. ci, 5. — ⁶ B. LAUR. JUST., de discip. et perfect. — ⁷ B. LAUR., s. de Euch. — ⁸ S. BON., de Præp. ad Miss.

Chrysostomi, teneritudinem admirantis amoris Christi erga nos, dum nos Eucharistico lacte nutritre voluit dicit enim¹³: « Concordat dictum Chrysostomi cum dicto Phavorini Philosophi dicentis; « Quod pueri qui nutruntur, et educantur lacte matris, vegetiores sunt, et vigorosiores, et etiam pulchriores, quam si nutrissentur lacte alieno, ut ait Gellius: Et ideo homo accedens ad sacram mensam, debet prædicta cogitare. » Considerabilis quoque est, quam Thomas de Kempis Eucharistia refert prærogativam, nimurum quod ad recuperandum vigorem, et spiritum antea perditum virtutem subministrat¹⁴: « In hoc Sacramento, » inquit, « fertur spiritualis gratia, et reparatur in anima virtus amissa, et per peccatum reformata redit pulchritudo, tanta est aliquando hæc gratia, ut ex plenitudine collata devotionis, non tantum mens, sed et debile corpus vires sibi præstatis sentiat ampliores. » Idipsum quoque S. Bernardinus his verbis tangit¹⁵: « Non solum anima, » inquit, « sed et ipsa humana caro tanta stabilitate fulcitur, quod illum prospera non seducunt, nec adversa confringunt. » Et paulo post in eodem sermone subdit¹⁶: « Relevatur velocius humana fragilitas post ruinam, virtute sanctæ communionis. »

DISCURSUS XVIII.

AGNUS SACRAMENTALIS ANIMAS AD SE ACCEDENTES MUNDAT A PECCATIS, ET PURIFICAT.

IDEA SERMONIS. — 1. Tollit hoc SS. Sacramentum peccata. — 2. Panis Eucharisticus expurgat sensus, a quibus oritur peccatum. Vana motiva ob quæ aliqui se a S. Communione subtrahunt. — 3. Refellitur ratio, qua dicunt, se esse indignos. S. Communio est fortis armatura. — 4. Quod per S. Eucharistiam dimittantur peccata, patet ex oratione Dominicali. — 5. In S. Communione magnus suscipitur Dominus, qui delet culpas et ornat animas. — 6. Continuatio ejusdem materiæ.

Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.
Joan., 1, 29.

1. — S. Mater Ecclesia a Spiritu Sancto gubernata, hunc habet peculiarem ritum, quod quando Angelorum panem per suos distribuit ministros, hæc verba, *Ecce Agnus, etc.* præmittere soleat; ex quibus clare deducitur, quod præcipuus quidam hujus Agni Eucharistici effectus, sit remissio et indulgentia peccatorum. Ideo etiam in consecratione sanguinis specialis fit mentio ejusdem effectus, dum dicitur: *Qui pro vobis, et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Sententia quoque est S. Paulo a Spiritu veritatis dictata, quod¹⁷ *sine sanguinis*

¹ D. CHRYS., cit. a S. Bonav. in Joan. — ² THOM. DE KEMP., l. IV, c. 1. — ³ S. BERN., t. I, s. 54. — ⁴ Ibid., a. 2, c. 4. — ⁵ HEB., IX, 28.

¹ APOC., XIII, 8. — ² S. PASCH., de Corp. et Sanguin. Dom. — ³ Act. Eccl. Mediol., p. 512. — ⁴ S. THOM., 3, p. q. 97. — ⁵ S. BERN., in Caena Dom. — ⁶ EXOD., XII, 3. — ⁸ NAZIANZ., OR. 42.